

Nr 92.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1937 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m. vid tekniska högskolan ävensom inredning av vissa lokaler inom fackavdelningen för elektroteknik m. m. vid högskolan.

(2:a avd.)

Uti propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1937/1938 har Kungl. Maj:t under utgifter för kapitalökning (punkt 8 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1937) föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1937/1938

dels till Nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m. vid tekniska högskolan ett reservationsanslag av 200,000 kronor,

dels ock till Inredande av vissa lokaler inom fackavdelningen för elektroteknik m. m. vid tekniska högskolan ett reservationsanslag av 14,500 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 74, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 29 januari 1937, föreslagit riksdagen att

dels — under medgivande, att ett av departementschefen i statsrådsprotokollet angivet, vid Drottning Kristinas väg å norra Djurgården beläget område av omkring 4,800 kvadratmeter må på de närmare villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, upplåtas till tekniska högskolan — till nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m. vid tekniska högskolan i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet föreliggande, av professorn E. Lallerstedt uppgjorda ritningar för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor;

dels ock till inredande av vissa lokaler inom fackavdelningen för elektroteknik m. m. vid tekniska högskolan för budgetåret 1937/1938 anvisa ett reservationsanslag av 14,500 kronor.

Med skrivelse den 28 september 1936 har *styrelsen för tekniska högskolan* till Kungl. Maj:t med tillstyrkan överlämnat av *lärarkollegiet* gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1937/1938 till vissa byggnadsföretag jämte vissa i samband därmed stående kostnader för utrustning, möblering och flyttning. De ifrågasatta byggnadsföretagen ingå såsom ett led i en från högskolans sida framlagd plan för högskolans fortsatta utbyggande. Kungl. Maj:ts förslag avser anvisande av medel till — förutom vissa ändringsarbeten i de befintliga lokalerna för fackavdelningen för elektroteknik — påbörjande av två med varandra sammanhängande byggnader, vilka enligt lärarkollegiets förslag skulle inrymma, den ena lokaler för institutionerna för

- 1) gjuteriteknik,
- 2) uppvärmnings- och ventilationsanordningar,
- 3) mekanisk teknologi,
- 4) byggnadshygien,
- 5) teknisk hygien,
- 6) förbränningslära,
- 7) textilteknik,
- 8) industriell organisation och
- 9) hiss- och transportanordningar,

samt den andra lokaler för anrikningslaboratorium. — *Högskolans rektor* har i en i propositionen intagen promemoria utförligt motiverat behovet av ifrågavarande byggnadsföretag.

Ritningar till byggnaderna hava uppgjorts av professorn E. Lallerstedt, som jämväl föreslagit byggnadernas förläggning utmed norra sidan av Drottning Kristinas väg å norra Djurgården tillhörande, odisponerad mark intill det förut av tekniska högskolan disponerade området. Förslaget om byggnadernas förläggning har med vissa mindre modifikationer tillstyrkts av *riksmarskalksämbetet*.

Kostnaderna för ifrågavarande nybyggnadsföretag jämte utrustning, möblering och flyttning hava av lärarkollegiet beräknats på sätt efterföljande tablå utvisar.

Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt förslaget rörande ifrågavarande nybyggnaders förläggning med ovannämnda modifikationer samt förklarat sig intet hava att erinra mot de uppgjorda ritningarna. De till 803,000 kronor beräknade byggnadskostnaderna har styrelsen ansett vara för låga och böra höjas till 840,000 kronor enligt en inom styrelsens byggnadsbyrå upprättad kostnadsberäkning. Denna kostnadsökning hänför sig till ledningsarbeten samt hiss- och traversanläggningar.

I ett sedermera, den 5 november 1936 avgivet utlåtande har byggnadsstyrelsen framhållit, att styrelsen, innan frågan om Chalmers tekniska instituts omorganisation blivit avgjord, funne det vanskligt att fatta bestämd ståndpunkt till föreliggande plan för högskolans utbyggnad.

Byggnads- beteck- ning	Ä n d a m å l	Bygg- nads- kostnad Kronor	Utrust- ning Kronor	Möble- ring Kronor	Flytt- ning Kronor	Summa Kronor
I A	Gjuteriteknik	500,000	4,500	1,500	1,100	
	Uppvärmnings- och ventilations- anordningar		17,300	2,700	—	
	Mekanisk teknologi		31,000	2,000	3,000	
	Byggnadshygien och teknisk hygien		2,000	2,500	—	
	Förbränningslära		2,000	600	—	
	Textilteknik		15,000	—	—	
	Industriell organisation		3,000	1,000	—	
	Hiss- och transportanordningar		12,000	1,500	500	
		500,000	86,800	11,800	4,600	603,200
I B	Anrikningslaboratorium	303,000	90,000	3,000	27,000	423,000
Tillhopa kronor		803,000	176,800	14,800	31,600	1,026,200

Departementschefen har för egen del anført:

»Med anledning av vad byggnadsstyrelsen i sitt utlåtande den 5 november 1936 anført, får jag framhålla, att tekniska högskolans anslags-
äskanden, i vad de avse nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik
m. m. samt anrikningslaboratorium ävensom ändringsarbeten inom fack-
avdelningen för elektroteknik, icke stå i något samband med frågan om
omorganisationen av Chalmers tekniska institut. Det torde därför av
denna anledning icke möta hinder att nu upptaga nämnda byggnads-
frågor till avgörande. Till övriga delar av byggnadsprogrammet anser
jag mig för närvarande icke böra taga ställning.

Vid Drottning Kristinas väg skulle uppföras en byggnad, som
skulle inrymma såväl laboratorier för gjuteriteknik m. m. som ett
anrikningslaboratorium. Den förebragta utredningen har utvisat, att
bärande skäl kunna anföras för att ifrågavarande nybyggnad kom-
mer till stånd. De institutioner, som äro avsedda att förläggas inom
byggnaden, äro för närvarande antingen i avsaknad av lokaler eller
disponera inom högskolans huvudkomplex sådana utrymmen, som äro
otjänliga för sitt ändamål. Vid personligt besök å högskolan har jag
förvissat mig om att arbetsförhållandena i de nu för ändamålet till
buds stående lokalerna äro otillfredsställande. Såsom högskolans rek-
tor i sin utredande promemoria framhållit, måste vidare på grund
av bristande utrymme viss maskinell utrustning, uppskattad till ett
värde av omkring 80,000 kronor, vilken såsom gåva överlämnats till
högskolan, förvaras lagrad. Ett utnyttjande i studiesyfte av denna
dyrbara materiel måste betraktas såsom ett synnerligen eftersträfvans-
värt önskemål. Genom den föreslagna nybyggnaden kan utrymme
beredas för ifrågavarande utrustnings uppställande och utnyttjande.
För den högre tekniska undervisningens fruktbarande bedrivande är
tillgången på tillfredsställande laboratorieutrymmen ett livsvillkor. De

brister i nämnda avseende, som jag konstaterat vid mitt besök å högskolan, äro i ögonenfallande och jag anser mig därför böra tillstyrka, att medel äskas av riksdagen för nästkommande budgetår för igångsättande av arbetet med uppförande av den föreslagna nybyggnaden.

Kostnaderna för den nu ifrågakommande nybyggnaden hava av professor Lallerstedt beräknats till 803,000 kronor och av byggnadsstyrelsen till 840,000 kronor. Härtill komma kostnader för utrustning, möblering och flyttning, vilka av tekniska högskolans lärarkollegium uppskattats till respektive 176,800 kronor, 14,800 kronor och 31,600 kronor eller tillsammans 223,200 kronor. Enligt dessa beräkningar skulle sammanlagda kostnaden för nybyggnaden jämte utrustning, inredning och flyttningskostnader komma att uppgå till 1,026,200 kronor alternativt 1,063,200 kronor.

Ett beskärande av planen för ifrågavarande byggnad synes icke i annan mån kunna ifrågasättas, än att det för institutionen för textilt teknik avsedda utrymmet om 190 kvadratmeter kunde anses böra bortfalla med hänsyn till att jag — såsom framgår av punkten 108 i inneverande års åttonde huvudtitel — icke funnit mig böra tillstyrka högskolans förslag om inrättande av en speciallärartjänst i textilt teknik. I sin förenämnda promemoria har högskolans rektor anført, att därest ordinarie undervisning i textilt teknik icke av statsmakterna skulle beviljas, det föreslagna utrymmet i allt fall borde bibehållas såsom ett välbehöfligt reservutrymme. Jag har under hand inhämtat, att ökat utrymme vore önskvärt exempelvis för institutionen för mätteknik, vilken för närvarande är inrymd inom institutionen för maskinelement och där disponerar trånga och otillfredsställande lokaler. Med hänsyn till vad sålunda upplysts har jag icke velat föreslå någon inskränkning av byggnadens omfattning.

Beträffande de egentliga byggnadskostnadernas storlek torde försiktigheten bjuda att räkna med det av byggnadsstyrelsen angivna beloppet, 840,000 kronor.

Vidkommande de till 223,200 kronor uppskattade kostnaderna för utrustning och inredning m. m. får jag framhålla, att nämnda kostnader, i den mån de icke avse fast inredning, icke böra påföras statens allmänna fastighetsfond utan utgå av andra medel. Närmare utredning härom torde framdeles böra av högskolan förebringas. Då — såsom jag under punkten 115 i åttonde huvudtiteln framhållit — färdigställandet av ifrågavarande byggnad kommer att taga avsevärd tid i anspråk och till följd härav några medel till utrustning m. m. av lokalerna icke synas behöva beräknas på riksstaten för nästa budgetår, saknar jag anledning att nu närmare ingå på denna fråga.

Vad åter angår det belopp, som för de egentliga byggnadskostnaderna bör äskas på riksstaten för budgetåret 1937/1938, har jag inhämtat, att utarbetande av definitiva byggnadsritningar, infordrande av entreprenadanbud m. m. komma att taga så pass lång tid i anspråk, att byggnadsarbetena icke i full utsträckning kunna påbörjas, förrän en del av nästa budgetår förflutit. Med hänsyn härtill anser jag ett belopp av 200,000 kronor vara tillfyllest för arbetenas igångsättande.

Den föreslagna nybyggnaden skulle förläggas vid Drottning Kristinas väg å norra Djurgården tillhörande odisponerad mark intill det förut till tekniska högskolan upplåtta området vid Valhallavägen. Enligt

den i ärendet förebragta utredningen skulle för ändamålet ställas till tekniska högskolans förfogande ett område av omkring 4,800 kvadratmeter. Riksmarskalksämberet och djurgårdsförvaltningen hava, under förutsättning av vissa modifikationer i fråga om byggnadens belägenhet, vilka modifikationer sedermera i förslaget iakttagits, icke haft något att erinra mot att ifrågavarande område upplåtes för ändamålet. Den föreslagna platsen för nybyggnaden synes mig lämplig.

Vad härefter angår högskolans förslag om anvisande av medel till *inredande av vissa lokaler m. m. inom fackavdelningen för elektroteknik* har jag funnit det innebära en praktisk lösning av frågan om beredande av behöfligt ökat utrymme för fackavdelningen. Emot de till 14,500 kronor beräknade kostnaderna har jag icke funnit anledning till erinran».

Det föreliggande förslaget, i vad det avser *nybyggnad*, har enligt utredningen till syfte att åstadkomma större och förbättrade laboratorieutrymmen för vissa av tekniska högskolans institutioner och därjämte att bereda lokaler åt andra, som hittills saknat sådana. Utskottet har vid besök i högskolan icke kunnat undgå att finna, att arbetsförhållandena vid de institutioner, som avses skola förflyttas från av dem för närvarande disponerade utrymmen, äro otillfredsställande. Då utskottet därjämte tillfullo beaktar önskemålet, att laboratorielokaler iordningställas för de institutioner i övrigt, som skola inrymmas i den ifrågasatta nybyggnaden, finner sig utskottet böra tillstyrka förslaget om anvisande av medel till det planerade byggnadsföretaget. Det utrymme i de nya lokalerna, som av högskolan avsetts för institutionen för textilteknik men som icke skulle behöva tagas i anspråk, om speciallärartjänst i nämnda ämne ej inrättas, synes på sätt departementschefen antytt böra bibehållas såsom reservlokaler. Den föreslagna byggnadsplatsen synes väl lämpa sig för ändamålet, och utskottet tillstyrker därför bifall till det begärda medgivandet beträffande upplåtande av ifrågavarande område å norra Djurgården.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de av byggnadsstyrelsen beräknade byggnadskostnaderna, 840,000 kronor, eller mot den del härav — 200,000 kronor — som äskas för budgetåret 1937/1938. Utskottet saknar anledning att i detta sammanhang uttala sig rörande de för utrustning och inredning m. m. beräknade kostnaderna, tillhoppa 223,200 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av ett reservationsanslag å 14,500 kronor till *inredande av vissa lokaler inom fackavdelningen för elektroteknik m. m. vid tekniska högskolan* lämnar utskottet utan erinran.

Utskottet får således, under återopande av vad ovan anförts, hemställa, att riksdagen må

a) — under medgivande, att det av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för

den 29 januari 1937 angivna, vid Drottning Kristinas väg å norra Djurgården belägna området av omkring 4,800 kvadratmeter må på de närmare villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, upplåtas till tekniska högskolan — till *Nybyggnad för laboratorier för gjuteriteknik m. m. vid tekniska högskolan* i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet föreliggande, av professorn E. Lallerstedt uppgjorda ritningar för budgetåret 1937/1938 anvisa under Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetstond, ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor;

b) till *Inredande av vissa lokaler inom fackavdelningen för elektroteknik m. m. vid tekniska högskolan* för budgetåret 1937/1938 anvisa under Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetsfond, ett *reservationsanslag* av 14,500 kronor.

I fråga om sättet för beredande av tackning för de i detta utlåtande omförmälda anslagen kommer utskottet att framdeles avgiva yttrande.
Stockholm den 16 april 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson*, *Gustafsson* i Benestad, *Pauli*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Lindström*, *Rahmn*, *Hörstadius*, *Englund* och *Bäckström* ; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Strindlund*, *Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Jonsson* i Eskilstuna, *Svensson*, *Andersson* i Prästbol, *Holmdahl*, *Danielsson*, *Weijne*, och *Erlander*.
